

običaje i. dr. na miru, kakor to udeležujejo Angleži in tudi Francozi, potem ni nevarno in ni se jim treba bati zastrupljenih vodnjakov in drugih neprijaznosti.

Vsekakor bo ekspedicijska armada mogla le počasi prodirati; od mesta Tripoli do Murzuka v oazi Fezzan je 800 kilometrov, do najjužnejše tripolitanske točke 1100 km, do oaze Ghat malo manj — od najjužnejše točke Dalmacije do najsevernejše na Českem je nekako 1000 km —. In pri taki razsežnosti skoro sama puščava, malo oaz, železnice nobene, ceste nobene, samo karavanska pota, vidna včasih samo po kosteh velblodov in ljudi, od katerih je zahtevala puščava svoj tribut, življenje njihovo. Ob obali je nekaka steza, a samo za tripolitanske vozove.

Ob obali je tudi glavno mesto tega vilajeta, Tarabulus el Gharb, Tripoli na zahodu, vzhodni Tripoli je v stari Fenikiji. Pred vhodom v pristanišče je vse polno kleči in pečin;

zlasti na Angleškem in Francoskem ter v Združenih državah, pri nas pa samo za slamice pri smotkah viržinija. Od drugih pridelkov tu in po oazah naj omenimo še tobak, barvilo henah, različno sadje, neko dišečo smolo, vino, rožiče, žafran, vosek, med; datljevih palm je po zelenicah toliko, da so deželo imenovali po njih, v Fezzanu je zopet dosti trave halfa. Vrhtega dobivajo nekaj žvepla in natrona ter precej soli, sicer pa dežela še ni dosti raziskana.

Južno Nefuze in Guriana se prične puščava, planota ob 30° N in dalje proti jugu se imenuje Hamada el Homra, visoka je do 600 m; drugod pa sega, kakor rečeno, puščava čisto do obale. Je ali peščena ali skalna, barve rumene, modre ali škrlatastoderče. Vse polno izsušenih strug vidimo tam, vadijev; tu so tekli ob nalivih hudourniki, a voda hitro izhlapi ali pa se pogubi in pride zopet na dan v niže ležečih krajih, kjer je plasti ne propuščajo; tako nastanejo oaze.

ITALIJANI SE IZKRCUJEJO V TRIPOLISU

z izstreljenjem in pa napravo zveznih nasipov bi se dalo napraviti največje in najvarnejše pristanišče v Afriki, tu bodo imeli Italijani dovolj dela. Za povzdigo mesta se je trudil zlasti predzadnji sultanov namestnik, paša Fevzi, ki je vpeljal tudi red med uradnistvom in vojaštvom. Preje so prihajali in odhajali po svoji volji, Fevzi je vpeljal znamenja s strelom in gorje mu, kdor je prišel prepozno ali se pre zgodaj odstranil. Do 1200 aktov je ta izredni delavec odpravil na dan. Okoli mesta je velika oaza, 40 km², z gozdi datljevih palm, južnega sadja, z njivami koruze, ječmena in pšenice. Južno mesta se razprostira stepa Džefara, pasu se tam ovce, velblodi, govedo in konji; iste živali dobimo tudi drugje, kjer je paša mogoča; morje pa daje rib, koral in gob, te nabirajo Grki, ki imajo v obmorskih mestih do 300 ladjic samo za to. Džefaro zaključijo gričevje Nefuze in Gurian, visoko do 300 m; tu pridelujejo zlasti žito, olje in travo esparto ali halfa, a ne v velikem obsegu. Esparto je 30 do 50 cm visoka trava, trda, rabijo jo za izdelovanje papirja,

Francozi so kopali, prišli do vode in napravili umetne zelenice, tako tudi Angleži. To so arteški vodnjaki, v Tuneziji in v Algiru jih je vse polno. Tudi v Tripolitaniji zadenemo sredi v puščavi pogosto na ostanke starih vodnjakov, vodovodov itd., Rimljani so jih napravili in dežela je bila mnogo bolj rodovitna kakor danes. Po izpovedbah večakov bi bila lahko italijanska žitnica, samo dela bo treba. Dežuje malo, vroče je zelo, izhlapeva veliko, zato je treba vodo zajeti, puščava dobi drugo lice. To bo glavno kulturno delo. V današnji Barki n. pr. so za časa Herodota neprestano želi; sedaj je sicer še vedno najboljši del Tripolitanijske v širjem, političnem zmislu, a vendar čisto drugačna kakor za časa največjih dosedanjih kolonizatorjev, Rimljanov. Treba je Italijanom samo tam poprijeti, kjer so Rimljani nehali. Najiminitnejše oaze so: Fezzan z mestom Murzukom, ki ima pa preveč močvirnatu okolico, oazi Ghat in Ghadames, slednja z gozdom 60.000 datljevih palm, obe so hoteli že Francozi odščipniti v svrhu „arondiranja in varstva interesov“.